

142. *Staphylea pinnata* L. — Kłokoczka południowa

Zasięg kłokoczki południowej składa się z dwóch części: europejskiej i kaukazsko-małoazjatyckiej. Pierwsza część zasięgu obejmuje głównie kraje Europy południowej, a druga Kaukaz (Armenia, Gruzja), Turcję i częściowo zachodni Iran. Z braku danych nie można dokładnie ustalić przebiegu południowo-wschodniej granicy zasięgu. W wielu krajach, np. na Ukrainie, w Czechosłowacji, Austrii, Niemczech, Gruzji, a także i w Polsce, kłokoczka jest od bardzo dawna uprawiana i niekiedy dziczeje.

Dla flory polskiej *S. pinnata* jest elementem historycznym trzeciorzędowym. Osiąga tu północną i północno-zachodnią granicę zasięgu. Wydzielić można w Polsce trzy główne rejony występowania: 1. Śląski, gdzie kłokoczka rośnie przeważnie w zdziczałym stanie, 2. Krakowsko-Częstochowski z nielicznymi stanowiskami i 3. Rzeszowski. W tym ostatnim rejonie znana jest z licznych i bogatych stanowisk. Występuje prawie wyłącznie na podgórzu, na wysokości 235—520 m n.p.m., najczęściej na glebach brunatnych lub na rędzinach górskich zasobnych w wapno.

S. pinnata jest gatunkiem leśnym. Zwykle rośnie w płatach roślinnych, które zaliczyć można do buczyny karpackiej (*Fagetum carpaticum*). Płaty te jednak nie należą do typowych, gdyż są uboższe i suchsze. Rzadziej występuje kłokoczka w lasach bukowo-jodłowych, w zaroślach śródleśnych lub śródpolnych, a bardzo rzadko na odkrytych skałkach wapiennych (Wrzosy k. Krzeszowice). W Polsce podlega całkowitej ochronie od 1957 roku.

Mapkę ogólnego rozmieszczenia kłokoczki południowej opublikował W. Gajewski w 1937 r. (Elementy flory polskiego Podola). Szczegółowe rozmieszczenie w Polsce wraz z inwentaryzacją stanowisk opracowała w 1961 r. M. Gostyńska (Arboretum Kórnickie, 6).

The area of *S. pinnata* distribution is composed of two parts; the European and Caucasus-Asia Minor parts. The former area comprises chiefly South European countries, and the latter; Caucasus (Armenia, Georgia), Turkey and partly West Iran. Having no data it is difficult to state precisely the course of the south-east limit of the area. In many countries, e.g. in the Ukraine, Czechoslovakia, Austria, Germany, Georgia, as well as in Poland the bladder nut has been grown for a long time and sometimes runs wild.

To the Polish flora *S. pinnata* is an historical, Tertiary element. Here it has its north and north-west limit of its distribution. Three main regions of occurrence may be distinguished in Poland; 1. Silesian, where it usually, has gone wild; 2. Kraków—Częstochowa with a few localities only; 3. Rzeszów. In this last region it is known in a lot of rich localities. It grows, almost exclusively, in submontane regions, at an altitude of 235—520 m a. s. l. mostly in brown earth or in rendzina soils rich in limestone.

S. pinnata is a forest species. It usually grows in plant communities, which can be numbered with *Fagetum carpaticum*; they do not, however belong to typical ones—they are poorer and drier. More seldom it is met in beech-fir forests, in forest or field brushwood, and very rarely on exposed calcareous rock (Wrzosy near Krzeszowice). Since 1957 it has been under protection in Poland.

W. Gajewski published a map of its total distribution in 1937 (Elementy flory polskiego Podola). A detailed distribution in Poland with a list of localities was prepared by M. Gostyńska in 1961 (Arboretum Kórnickie, 6).

Ареал клекачки перистой состоит из двух частей: европейской и кавказско-малоазиатской. Первая часть ареала охватывает главным образом страны Южной Европы, а вторая: Кавказ (Армению, Грузию), Турцию и частично Западный Иран. Из-за отсутствия данных нельзя точно определить юго-восточную границу ареала. Во многих странах, напр. на Украине,

в Чехословакии, Австрии, Германии, Грузии, а также в Польше клекачка перистая давно уже культивируется и иногда дичеет.

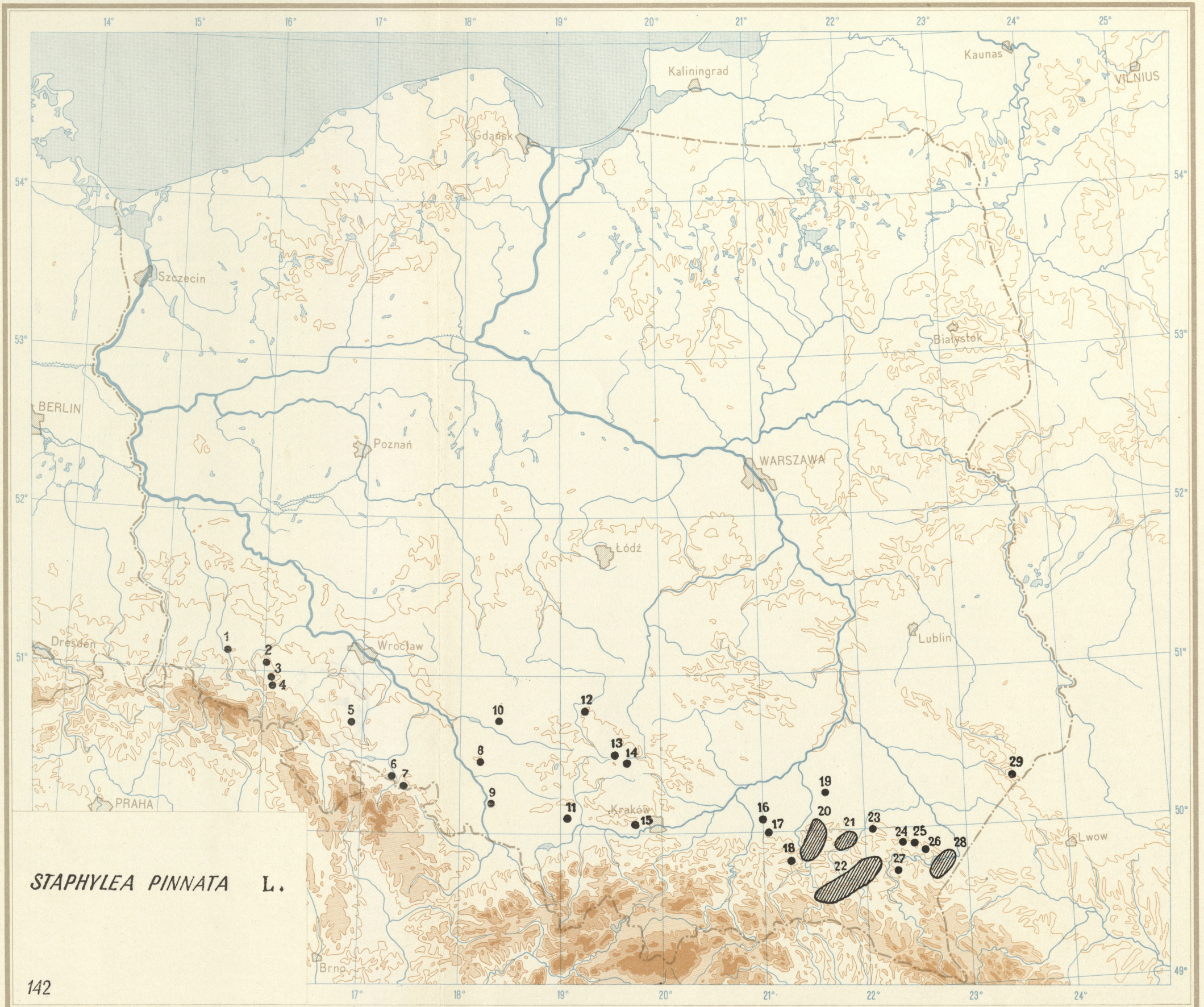
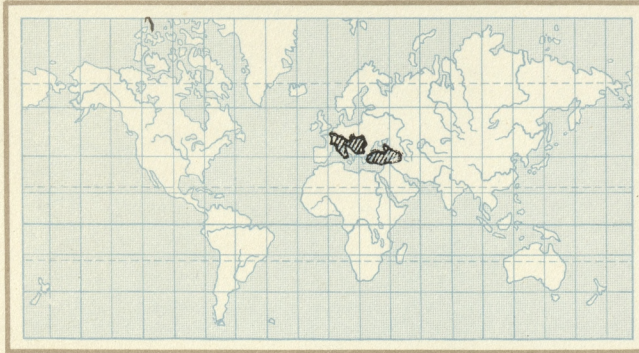
Для польской флоры *S. pinnata* является элементом исторически третичным. Приобретает здесь северную и северозападную границу ареала. В Польше следует отличить три основных округа выступления этого вида: 1) Силезский округ, где клекачка растёт главным образом в одичалом виде, 2) Краковско-Ченстоховский округ с несколькими местонахождениями и 3) Жешовский округ. Последний округ известен многочисленными местонахождениями. Этот вид выступает почти исключительно на предгорье, на высоте 235—520 м над ур. моря, на бурых почвах или на горных илистых почвах обильных в известь.

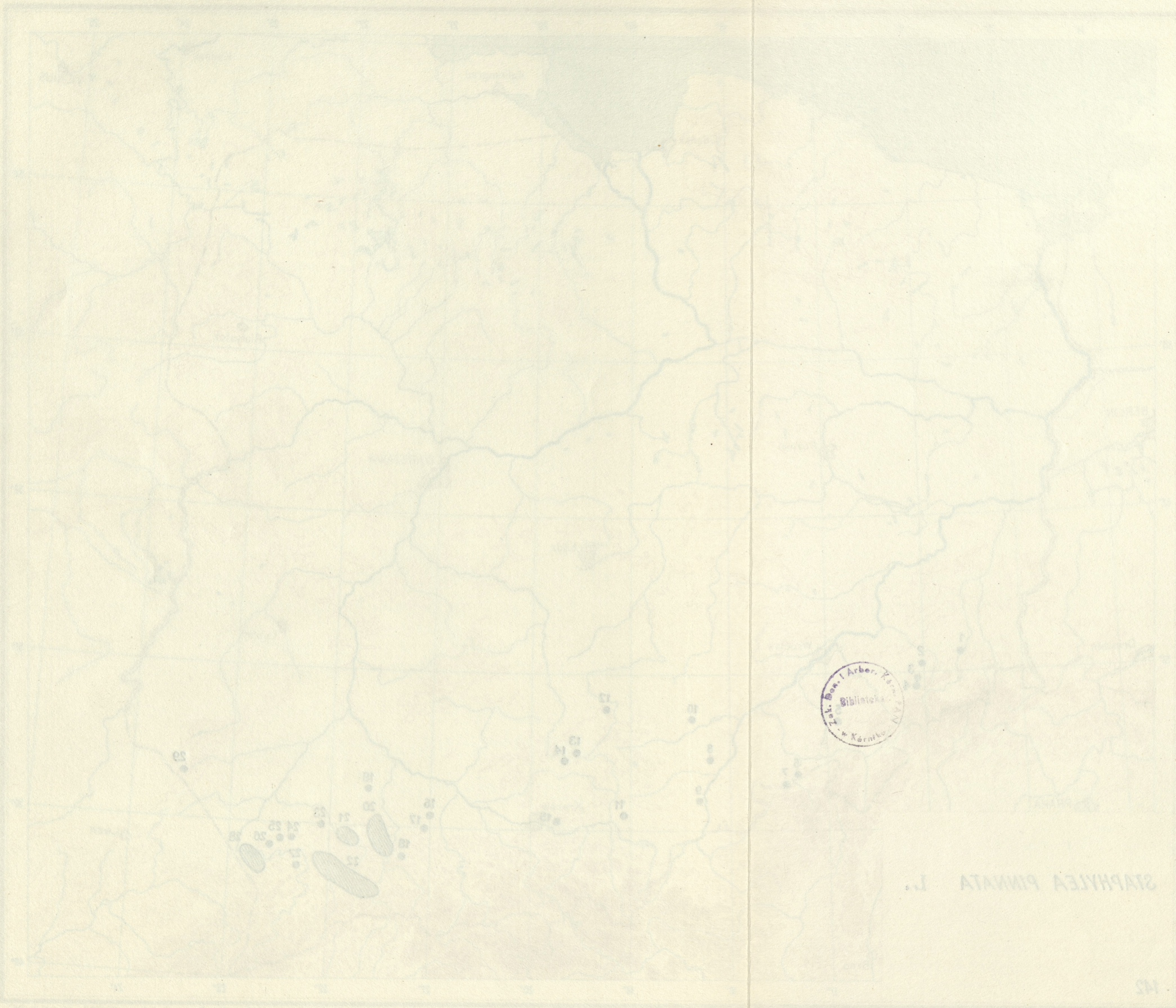
S. pinnata является лесным видом. Обычно растёт в растительных сообществах, которые можно зачислить до *Fragetum carpaticum*; они принадлежат однако к типичным — более убогие и сухие. Реже выступает в буково-пихтовых лесах, в межлесных или межпольных зарослях и очень редко на открытых известковых скалах (Вжосы в. Кшешовиц). В Польше с 1957 г. подлежит полной охране.

Карту общего размещения перистой клекачки опубликовал В. Гаевски в 1937 г. (Элементы флоры польского Подолья). Подробное распространение вместе с инвентаризацией местонахождений в Польше составила в 1961 г. М. Гостыньска (Курницкий арборетум, 6).

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Skala na północ od Lwówka Śląskiego, 250 m npm (Schube, 1901, Jahrb. d. Schles. Gesell. f. Vater. Cult.) ?
2. Muchów i Obloga, pow. Jawor (!) ?
3. Góra Wapienna k. Bolkowa, ok. 470 m npm (Sentenis, 1879 !; Gostyńska, 1961, l. c.) !!
4. Góra Dębowa k. Bolkowa, ok. 440 m npm (Fiek, 1881, Fl. v. Schles.) !!
5. Niemcza (Schoepke, 1905 !; Schube, 1898, Verb. d. Gefäßpfl. in Schles.) ?
6. Prudnik (Schube, 1898, l. c.) ?
7. Głubczyce, las miejski (Schramm, 1833, Pfl. Leobschützer Stadtwald) ?
8. Leśnica—Kadłubiec, Poreba, Lichinia (!) ?
9. Brzózka k. Kuźni Raciborskiej (Schube, 1898, l. c.) ?, !
10. Dobrodzień (!) ?
11. Czulów, Tuchów, Łędzin—pow. Pszczyna (!) ?
12. Sokole Góry k. Olsztyna, ok. 400 m npm (Wójcicki, 1914, Obrazy Rośl. Król. Polsk, 7).
13. Karlin, las Żerkowicki, ok. 400 m npm (Kaznowski, 1915, !; 1922, Kosmos, 47).
14. Smoleń, pow. Olkusz (Rostafiński, 1873, Fl. Pol. Prodr.) ?
15. Zalas k. Krzeszowic, 330 m npm (Gustawicz !); Poreba Żegoty, ok. 310 m, (Krupa !); Las „Orly” k. Zalus (Zarzycki, 1959, Fl. Polska, 8); Brodla, ok. 280 m (Gustawicz, Krupa 1882 Spraw. Kom. Fizj., 16); Wrzosey, k. Krzeszowic, ok. 260 m npm (Gostyńska, 1961, l. c.) !!
16. Sieradza k. Dąbrowy Tarnowskiej (Grzegorzek, 1853, Oesterr. Bot. Woch., 17) ?
17. Tarnów, góra św. Marcina, 390 m npm (Grzegorzek, 1853, l. c.) !!
18. Nad rzeką Ropą w Belnej k. Biecza (Chrostowski, 1962, Chron. Przyr. Ojez., 2).
19. Przylęk Zgórski pow. Kolbuszowa, ok. 235 m npm (Fabijanowski, 1958, Wszczęchwiat, 11) !!
20. Pow. Jasło: Nadl. Kołaczyce, leśn. Czermna—na górze Liwocz, !!; leśn. Siedlisko-Bogusz oddz. 64, urocz. Smarżowa, !!; Pow. Dębica: leśn. Berdech—„Zameczysko” oddz. 135, !!; w pobliżu leśniczówki Berdech, oddz. 104, !!; leśn. Wolica, oddz. 114b, !!; k. wioski Braciejowa; leśn. Lasowa oddz. 63; leśn. Gumniska oddz. 173, urocz. Parkosz (Gostyńska, 1961, l. c.) !!
21. Nadl. Fryszak, leśn. Bierówka, oddz. 155b, !!; lasy koło wioski Niewodna i Różanka; pow. Strzyżów: Łętownia, !!; Wola Zgłobieńska, !!; wąwóz Ratuszniówek, !!; leśn. Czudec oddz. 111, !!; w lasach pomiędzy Łętownią, Pstrągową i Zawadką (Gostyńska, 1961, l. c.).
22. Pow. Jasło: Nadl. Żmigród, leśn. Kąty oddz. 133, ok. 440 m npm „Mały Las”, !!; „Las Bala”, !!; Leśn. Stary Żmigród oddz. 131/132, !!; Wileza Góra w pobliżu Łysej Góry; las „Zarośle” pomiędzy Kątami, Halbowem i Krępną; „Gamracz”—las gromady Samokłęski; leśn. Pielgrzymka oddz. 134, !!; pow. Krosno: Cergowa Góra k. Dukli, !!; nad potokiem k. Zakluczyna, !!; nad potokiem pomiędzy Folszem a Lipowcem, !!; nad potokiem k. wsi Lipowica, !!; leśn. Franków kompleks Równe, nad tzw. „Średnim Potokiem”, !!; „Grodzisko” k. Wietrzna nad Jasiolką, !!; leśn. Iwla kompleks Teodorówka oddz. 67, 68, 69; pod Cholernem; pod Hyczkami; pod Bekowem; las pomiędzy Frankowem a Draganową, !!; Iwoniec; leśn. Klimkówka pomiędzy Rymanowem i Iwoniczem, !!; lasy koło Białobrzegów—„Dębowa góra”; Sporne nad potokiem Marcinek, !!; Dębiny pomiędzy Korezyną i Spornem; leśn. Czarnorzeki; Kombornia; pow. Brzozów: nadl. Brzozów, leśn. Przysietnica oddz. 107a i 109b, !!; leśn. Jablonka oddz. 109 urocz. Jablonka, ok. 450 m npm, !!; leśn. Podlesie oddz. 158, „Góra Kukocowa” ok. 410 m npm !! (Gostyńska, 1961, l. c.).
23. Wieś Malawa k. Rzeszowa (Gostyńska, 1961, l. c.) !!
24. Nadl. Hadle Szklarskie, leśn. Hadle Szklarskie oddz. 103 i 104 (Gostyńska, 1961, l. c.) !!
25. Nadl. Hadle Szklarskie—Łopuszka Wielka i Widne (Gostyńska, 1961, l. c.).
26. Nadl. Pruchnik, leśn. Węgierka, oddz. 89 (Gostyńska, 1961, l. c.) !!
27. Borownica—Nadl. Dynów (Gostyńska, 1961, l. c.).
28. Pow. Przemyśl: Nadl. Bircza, leśn. Krępak, urocz. Kamionka, ok. 570 m npm; Nadl. Krasieczyn, leśn. Rokszyce oddz. 91 f, g, 90a, !!; leśn. Pralkowce—Las Ostrowski, !!; połudn.-zach. okolice Kruhela Wielkiego, !!; Nadl. Rybotyce, leśn. Paportno i leśn. Huwniki urocz. Podgórze oddz. 12, 20, 21, 23, 24, 25; okolice Gruszowa; Długie; las na Lipowcu; stoki i grzbiec Radyca; Brylińce—linia leśna na Czyraku; las Bindulina; las na Obtyniu; mieszany las jodłowy na południe od góry Helicha; zachodni stok Lipnika; Lipowica—leśn. Lipowica, oddz. 26c, d, 28, 30 j, 31c, lewy brzeg Sanu, !! (Gostyńska, 1961, l. c.).
29. Wielki Dział koło Woli Wielkiej (Brzyski, 1959, Ochrona Przyrody, 26) !!

J. STAPHYLEA PINNATA L.

142